

Til Stortingets Justiskomite

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

(Sendes kun elektronisk: transport-kommunikasjon@stortinget.no)

Gjøvik, 30. oktober 2017

Dommerforeningens merknader til budsjett for domstolene i 2018

Vi viser til Prop. 1 S (2017–2018) utgiftskapitlene 61, 400–497.

1. Domstolene har anmodet om en økning i driftsbudsjettet på 34 millioner kroner for 2018. Regjeringen har foreslått å øke domstolenes driftsbudsjett med 16 millioner kroner (sammenlignet med revidert nasjonalbudsjett for 2017 hvor Justiskomiteen styrket driftsbudsjettet for domstolene med 5 millioner kroner).

Samtidig har regjeringen foreslått et ABE-kutt på 12,1 millioner kroner, som ledd i "avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen i statlige virksomheter".

Det totale ABE-kuttet for domstolene for årene 2016–2018 utgjør nå nesten 50 millioner kroner. Det er viktig at denne delen av budsjettforslaget for domstolene ikke vedtas. ABE-kuttene har allerede ført til at den positive utviklingen som proposisjonen beskriver med hensyn til gjennomsnittlig saksbehandlingstid, er i ferd med å stanse opp. Årets forslag vil føre til en ytterligere forverring.

Bemanningen i domstolene har blitt kuttet med 40 – 50 stillinger de to siste årene. Dette har ført til en betydelig økning i restansene ved enkelte domstoler. Stortingets mål er at sivile ankesaker skal behandles innen seks måneder. I Borgarting lagmannsrett har saksbehandlingstiden i sivile saker økt fra under 7 måneder sommeren 2016 til over 18 måneder. Ankeforhandling i sivile saker i Borgarting berammes nå til etter sommeren 2019! ABE-reformen og underfinansieringen av domstolene har altså meget raskt fått store negative konsekvenser. Den samme utviklingen ser vi i andre domstoler. Det er derfor feil når det i proposisjonen gis uttrykk for at «trenden har vært positiv for tvistesaker i lagmannsrettene de siste årene». Ingen av lagmannsrettene overholder Stortingets mål for saksbehandlingstiden i sivile saker.

Den lange saksbehandlingstiden er i ferd med å utvikle seg til et alvorlig rettssikkerhetsproblem. Det er uholdbart når næringslivet må vente i flere år på avklaring av rettslige tvister verdt milliarder av kroner, eller det alminnelige publikum må vente så lenge på avklaring av saker av stor betydning for deres liv.

Når det gjelder straffesakene, skal de behandles innen tre måneder. I saker der siktede sitter fengslet, eller var under 18 år på gjerningstidspunktet, følger det av straffeprosessloven at saken skal behandles innen 6 uker i tingretten og 8 uker i lagmannsretten. Svært mange domstoler bryter loven i disse sakene når sakene ikke kommer opp innen fristen. I straffesaker vil tiltalte kunne få nedsatt straff på grunn av lang saksbehandlingstid i domstolene. Dette har allerede skjedd i enkelte saker.

Det er grunn til å minne om at domstoler ikke kan sammenlignes med annen statlig virksomhet. Domstolene er samfunnets tvisteløsere og rettshåndhevere, og må behandle de straffesakene og sivile sakene som kommer inn. Domstolene avgjør ikke selv hvor mange saker de skal behandle, eller hvor komplekse de er. Som nevnt i proposisjonen er det et gjennomgående trekk at kompleksiteten øker. Av hensyn til rettssikkerheten er domstolene bundet til en adskillig mer formell saksbehandling enn vanlig forvaltning. Domstolene kan derfor ikke «velge» enklere behandlingsformer.

Domstolene har dessuten ikke noe «byråkrati». Antall administrativt ansatte i norske domstoler, i forhold til antall dommere, er svært lavt sett hen til andre land det er naturlig å sammenligne seg med. Ut over helt nødvendige stillinger knyttet til økonomi og drift er så å si alle stillinger i domstolene direkte involvert i den dømmende virksomheten. Nedbemanninger vil derfor få direkte konsekvenser for saksavviklingen.

I perioden 2012 – 2016 har antallet sivile saker økt med 25%. Situasjonen blir uholdbar når man må nedbemanne samtidig som arbeidsbelastningen øker. Arbeidstidsundersøkelser viser at dommerne arbeider i gjennomsnitt 25% ut over ordinær arbeidstid. Dette kan ikke økes ytterligere.

I realiteten er ABE-kuttet et bidrag til dårligere effektivitet i domstolene. Over tid vil dette undergrave tilliten til den tredje statsmakt.

2. Dommerforeningen er glad for at det bevilges midler til digitalisering av domstolene. Digitalisering vil gjøre hverdagen enklere for så vel domstolene som brukerne.

Det er likevel grunn til å understreke vil ta tid å få gjennomført digitaliseringen. Det er lagt opp til at prosessen skal gå frem til 2022. Videre viser Dommerforeningen til at det er bare Høyesterett, lagmannsrettene, de 12 største tingrettene samt 11 domstoler som er blitt sammenslått eller har felles ledelse, som i første omgang omfattes av prosjektet. De øvrige 44

tingrettene vil ikke bli digitalisert som en del av dette prosjektet. Dommerforeningen vil derfor advare mot å ta effektiviseringsgevinsten på forhånd. Den vil først komme i fullt monn når alle domstoler er heldigitaliserte.

Det er videre beklagelig at budsjettet ikke legger opp til bevilgning av tilstrekkelige midler til ytterligere utprøving av lyd- og billedopptak i lagmannsretten. Dette er ikke bare viktig for rettssikkerheten. Opptak av forklaringer avgitt i tingretten vil også kunne føre til effektivisering av saksavviklingen i lagmannsretten.

3. Dommerforeningen har med tilfredshet merket seg at det ble bevilget penger til sikkerhets- og adgangskontroll i Oslo tingrett i 2017, men vil understreke at sikkerhet er viktig i alle domstoler. Oslo tingrett behandler et stort antall store og alvorlige straffesaker. Men det er grunn til å minne om at erfaringsmessig er sikkerhetsrisikoen i domstolene vel så mye knyttet til sivile saker som partene er dypt følelsesmessig engasjert i, særlig barne- og familiesaker. Her er det ingen forskjell på store og små domstoler.
4. Dommerforeningen er enig med Domstoladministrasjonen i at budsjettforslaget for domstolene ikke er godt nok. Andre deler av Justissektoren har blitt vesentlig styrket over flere år. Dommerforeningen slutter seg til Domstoladministrasjonens forslag om at driftsrammen for domstolene må økes med ytterligere 20 millioner kroner. Det vil gi rom for nødvendige investeringer i utstyr, og en stans i nedbemanningen der det er mest kritisk, for eksempel i Borgarting lagmannsrett.

Med vennlig hilsen

Ingjerd Thune

Sorenskriver/leder